

Вікторія ПИЛИПЕНКО

м. Старобільськ

ІСЛАМСЬКА РЕВОЛЮЦІЯ І ЗАРОДЖЕННЯ В ІРАНІ СТУДЕНТСЬКОГО ОПОЗИЦІЙНОГО РУХУ

Модернізація вищої освіти, ініційована шахом Мухаммедом Реза Пехлеві, сприяла зростанню кількості студентів в Ірані та появі соціально активного прошарку суспільства з підвищеними можливостями, яке можна залучати до діяльності політичних партій та рухів.

Духовенство, будучи наприкінці 1970-х рр. центром потужної антишахської опозиції, намагалося залучити студентів до активної політичної боротьби за реставрацію традиційних основ політичного життя, в основі якого лежали норми ісламу. Заклики духовного лідера протестуючих імама Хомейні до боротьби із засиллям іноземців знаходили підтримку у середовищі студентів, які були невдоволені роботою університетів через переважання у професорсько-викладацькому складі європейців й американців, які використовували неприйнятну для мусульманського суспільства методику викладання.

Одна із перших демонстрацій проти політики шаха Пехлеві, що розпочалася 9 січня 1978 р. у Кумі, духовному центрі іранців, завершилася масовим побиттям студентів. Силовий розгін студентської демонстрації урядовими військами став початком революційної боротьби за повалення монархії, а участь студентства та викладачів 18 лютого 1978 р. у пам'ятних заходах з нагоди сороковин кумських подій засвідчили перехід університетів на бік опозиції. Керівництво вищих навчальних закладів, після того як стало відомо про новий розстріл у Тебрізі людей, які зібралися пом'янути жертв у Кумі, оголосило про припинення занять й солідарність з тебрізькими демонстрантами [1, с. 373]. Однак, говорити про організований студентський революційний спротив до осені 1978 р. не можна, адже, як зазначав посол Великої Британії в Ірані Ентоні Парсонс, «студентство, професура й

духовенство ще не мали чітко організованої партійної політичної діяльності» [4, р. 67].

Відмова Пехлеві йти на компроміс із протестуючими, введення воєнного стану в окремих містах Ірану стали причиною подальшої ескалації конфлікту: страйковий рух поширився на всі регіони держави, а у районах південного Тегерану демонстранти розпочали побудову барикад з метою недопущення примусового розгону. Прийняття шахом закону про заборону участі молоді у демонстраціях послужили приводом до переходу на бік демонстрантів дев'яти американських навчальних закладів розташованих у Ширазі [3]. Саме студенти з елітних університетів Ширазу, у тому числі й з Університету Пехлеві, розпочали процес політичного оформлення студентських рухів. У результаті, восени 1978 р. було оголошено про створення «Організації іранських студентів-мусульман», молодіжного руху «Ісламські студенти – послідовники курсу імама Хомейні» та «Асоціації іранських студентів» [2, л. 93], що означало завершення процесу формування в Ірані опозиційного студентського громадсько-політичного руху, здатного взяти на себе відповідальність за повалення режиму шаха й запровадження, у результаті перемоги революції, нової форми державного правління у вигляді Ісламської Республіки Іран.

ЛІТЕРАТУРА

1. Виноградов В. М. Дипломатия: люди и события: из записок посла / В. М. Виноградов. – М.: РОССПЭН, 1998. – 496 с.
2. Обзоры прессы // АВПРФ. – Ф.129. – Оп.64. – П.325. – Д.31. – 1978. – 193 л.
3. Official Support for the Shah and Anti-American Sentiment: United States Consulate. Shiraz (Iran) Airgram from Victor L. Tomseth to the Department of State, October 30, 1978 [Electronic resource]. – Mode of access: <http://www2.gwu.edu/~nsarchiv/NSAEBB/NSAEBB78/propaganda%20137.pdf>. – Access: 24.02.2015.
4. Parsons A. The Pride and the Fall. Iran 1974 – 1979 / A. Parsons. – London: Jonathan Cape, 1984. – 256 p.